

Antrodia pulvinascens

veckticka

Poriales

MISSGYNNAD (NT)

Ordn. *Poriales* (tickor), Fam. *Polyporaceae*. *Antrodia pulvinascens* (Pilát) Niemelä. Syn. *Antrodia plicata* Niem.

Beskrivning. En ticka som är ett- till flerårig och har en vidväxt, ganska tätporig fruktkropp. Färgen är först gulvit, sedan med åldern mer gyllenbrun. Unga individ har en ljusare kant. När fruktkroppen har blivit tjockare blir kanten lutande ungefär i 45°, ofta i flera nivåer, vilket är ett bra kännetecken. Sporererna är i vissa fall nödvändiga att observera för en säker bestämning gentemot andra arter i släktet.

Utbredning och status. Veckticka är påträffad från Skåne till Lappland. Förekomsterna är dock ojämnt spridda och huvudutbredningen är i nordöstra Götaland och södra Svealand. Omkring 700 kända aktuella lokaler i landet (2005). Det verkliga antalet lokaler i landet bedöms inte överstiga 1 500, vilket motsvarar 15 000 individer. Arten är eftersökt i nyckelbiotopinventeringen. Den har ungefär samma utbredning i Norge och Finland och förekommer dessutom i kontinentala bergsområden genom hela Europa. Den anges som sällsynt på den norska rödlistan medan den på den polska rödlistan förts upp som akut hotad.

Ekologi. Vecktickan är nästan bara påträffad på asp men det finns enstaka fynd på sälg, björk och rönn. De flesta fynden är från grova lågor men tunnare stammar kan också duga. Enstaka gånger har den påträffats på stående döda träd. Hög och jämn luftfuktighet gynnar arten. Biotopen utgörs av blandskog eller aspbestånd i humida lägen, t.ex. nedanför branter, vid sjöar och vattendrag, i sumpskog o.dyl. Färskt porlager kan observeras vid lämplig väderlek nästan under hela året. Vecktickan uppträder som regel bara på någon enstaka till ett par lågor på varje lokal. Varje låga rymmer troligtvis bara en genetiskt unik svampindivid (genet), men som kan fragmenteras och delas upp på ett par fysiskt åtskilda, men genetiskt identiska mycel inom samma låga (rameter, motsvarar IUCN:s definition av individ). Fruktkropparna är ett par år, men mycelelets livslängd kan vara betydligt längre, flera decennier och potentiellt lika lång som veden finns kvar.

Hot. Avverkning eller gallring av aspbestånd är ett hot. Under lång tid har skogsbruket missgynnat asp. Detta har medfört en kraftig minskning av äldre aspbestånd. Bestånd som uppkommer i odlingslandskapet har inte tillräckligt lång kontinuitet, saknar grövre lågor och står oftast alltför exponerat. För närvarande tar skogsbruket större hänsyn till aspbestånd men endast i undantagsfall lämnas vid avverkningar tillräckligt stora sammanhängande bestånd som kan vidmakthålla ett gynnsamt lokalklimat.

Åtgärder. Arten är en utmärkt signal- och indikatorart och oftast förekommer i vecktickans biotop andra rödlistade arter. Aspskogar och asprika blandskogar måste bevaras i högre utsträckning än hittills. När hänsyn tas till biotopen bör åtgärderna omfatta större arealer. En aktiv insats behöver göras för att förnygra aspen i skogslandskapet, t.ex. genom hyggesbränning. Vid avverkning bör grövre aspar lämnas kvar, särskilt invid branter, raviner och sjöstränder. Sumpskog med asp och sälg har ett särskilt högt naturvärde och bör skyddas helt från skogsbruk.

Övrigt. Utländska namn – NO: Ospehvitkjuke, FI: Poimukääpä.

Litteratur

Jaederfeldt, K. 2003. *Tickboken*. Sveriges Mykologiska Förening. Stockholm. (BILD)

Kotiranta, H. & Niemelä, T. 1996. *Uhanalaiset käävät Suomessa* (Threatened polypores in Finland). Oy Edita Ab, Helsinki. (BILD)

Niemelä, T. 1978. On Fennoscandian polypores 6. *Antrodia plicata* n.sp. *Karstenia* 18: 43–48.

Niemelä, T. 1985. On Fennoscandian polypores 9. *Gelatoporia* n.gen. and *Tyromyces canadensis*, plus notes on *Skeletocutis* and *Antrodia*. *Karstenia* 25: 21–40.

Nitare J. 2000. Signalarter, indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsen. Jönköping (BILD)

ArtDatabanken 2005-05-11. Faktablad: *Antrodia pulvinascens* – veckticka. Förf. Janolof Hermansson 1997.

© ArtDatabanken, SLU 2005.